

Hovedfag avsluttende eksamen mars 1997

Andresen, Trude: Fra burgher til citizen - en analyse av tredjelandborgeres medborgerskap i den europeiske union 1985 - 1995.

Cleveland, Bjarne: Europeisk mediepolitikk. En sammenliknende studie av fjernsynsmediereguleringen i Danmark, Norge, Storbritannia og Tyskland.

Daatland, Christer: From Confusion to Clarity? A study of the Influential Factors behind the Estonian Party System.

Duvold, Kjetil: 'Betwixt and between'. Identification, nation-building and the prospects of integrating the non-indigenous minorities in Latvia and Estonia.

Hestvik, Håkon: Demokratisering og flerpartisystem i Tanzania: Fra ettpartisystem til flerpartisystem.

Holsen, Sjur: Grenser for identitet. Et statshistorisk perspektiv på nasjonal identitet og europeisk nasjonsbygging.

Klingsheim, Arild: El Salvadors erfaring, Guatemalas håp. En komparativ analyse av transisjons- & fredsprosessene i El Salvador & Guatemala.

Larsen, Paul Gunnar: Religion and the 'Republican Revolution'. An analysis of Social issue positions and Voting behaviour among white American christians in the 1994 midterm elections.

Mathisen, Gørild Dagmar: "Old Ways Die Hard". Political Culture, Civil Society and Regime Change in Nicaragua.

Rosenvinge, Marit: Ausländer, Aussiedler, Asyl. En studie av fremmedfiendtlige holdninger i dagens Tyskland.

Sicakkan, Gürcan, Hakan: Politics of Identity & Identity of politics. A macro-comparative analysis of West European Models of Alien and response to immigration (1945-1995).

Stenvoll, Dag: Abort, Retry, Ignore? Fosterpolitikk i Norge på 1990-tallet.

Gjesteforsker

Geir Helgesen

Forsker ved Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS) København

Født i Skien 1950, etter et års opphold ved Manger Folkehøgskole på Radøy (1967), emigrerte jeg til Danmark. Tok først en utdannelse som pedagog og ble senere kultursosiolog fra Københavns Universitet.

"By accident" kom jeg til å havne i østasiastudier. Først opptatt av det ubegripelige Nordkorea, skrev magisteravhandling om personkulten sett i et konfuciansk perspektiv (1989). Senere kastet jeg meg over sydkoreansk demokratisering, som ved nærmere ettersyn var like så ubegripelig som systemet nord for den 38. breddegrad. Etter års granskning av de politiske understrømmer i Sydkorea ble det til doktorgradsarbeidet *The Cultural Dimension of Authority in Korean Politics* (1993). Dette utkommer i forkortet, oppdateret og omarbeidet utgave på Curzon Press, London under tittelen: *The Cultural Dimension of Politics in South Korea's Democratization* (1997). De siste justeringer foretages på mitt gjesteforskerkontor her på instituttet.

Som samfunnsvitenskapelig forsker i østasiatisk politikk har jeg funnet en nisje som nødvendigvis er utstrakt interdisiplinært samarbeid (ellers blir det for ensomt). I København er jeg ekstern lektor på Institut for Statskundskap, og fungerer dessuten som veileder for hovedfags- og doktorstudenter derfra som arbeider med østasiatiske forhold.

Aktuelt er jeg opptatt med å få styr på et internasjonalt og interdisiplinært forskningsprosjekt som har mottatt en tre års bevilgning fra det Samfunnsvitenskapelige Forskningsråd i Danmark. Prosjektet er komparativt og tar sikte på å studere likheter og forskjeller i den po-

litiske kultur i Japan, Sydkorea, Taiwan og Kina. Forskningsprosjektet har medarbeidere i alle de nevnte østasiatiske land, innenfor statskundskap og politisk psykologi, og i Danmark er tre forskere ut over meg selv tilknyttet prosjektet.

Til slutt et par ord om min base, NIAS. Det ligger altså i København et Nordisk institutt som forsker på Asia. Det interessante også for norske forskere og studenter er, at NIAS' bibliotek er det beste i Norden, kanskje Nord-Europa, på asiatiske samfunnsforhold. Det finnes forskjellige stipendie-ordninger som gjør det mulig å utnytte biblioteket, og forøvrig det høyt kvalifiserte og inspirerende forskningsmiljø på stedet.

Og helt til slutt. Mitt opphold her som gjesteforsker er en stor opplevelse. Ikke nok med at jeg er tilbake ved utgangspunktet, nesten. Deltagelsen i Torstein Hjelsums hovedfagsseminar om østasiatisk politikk og kontakten med de studentene som følger kurset er lærerik. Dessuten vil jeg komplimentere instituttet som arbeidsplass for en "fremling". Med en viss erfaring som gjesteforsker i øst og vest, tør jeg si at stemningen her er usedvanlig positiv. De faste folk på instituttet, (dvs. først og fremst administrasjonen) er imøtekommende og hjelpsomme, hvilket ikke er noen selvfølge, men en fantastisk lettelse for en gjest, forsker eller ikke. Endelig er det en stor hjelp å komme til et sted hvor tingene virker, og hvis det kniper, så kan man få assistanse. Takk for invitasjonen.

Geir Helgesen

Dilemma

*Der Sozialismus hat
das allerbeste Rezept
für die Verteilung aller Güter,
die der Kapitalismus
produzieren kann.*

Heinrich Lauer

- notert og viderefremidlet av
Sampolicissimus

Gjesteforelesning og debatt

Tidligere statsminister **Kåre Willoch** og **Stein Ørnhøi**

holder forelesning og debatterer over temaet:

Overvåkningstjenestene

- konstitusjonelle og politiske problem

28. april, kl. 10¹⁵ - 12⁰⁰, Stort Aud., L. Meltzers hus
Åpen forelesning for studenter på alle nivå.

UNIVERSITETET I BERGEN
Institutt for sammenliknende politikk
Adr: Christiesgt. 15, 5007 Bergen
Tlf: 55 58 21 75/78. Fax: 55 58 94 25
Instituttstyrer:
Prof. Stein Kuhnle
Kontaktpersoner:
Gerd Pettersen
Terese Zeil

1/97

Nye bøker

Lauri Karvonen

Demokratisering. Lund 1997: Studentlitteratur. 124 s. ISBN 91-44-00132-0.

Det væstlige demokratiidealet - majoritetsvalde kombinert med en respekt for individens og minoriteters rettigheter - står sig idag sterkere än någonsin i världshistorien. Processen har varit lång och demokratin har upplevt både framgångsvågor och allvarliga bakslag på vägen.

Denna bok analyserar betingelserna för demokratisering under olika epoker. Den lyfter fram faktorer och mekanismer som underlättat eller försvårat en utveckling mot demokrati. Boken inleds med en diskussion kring begreppet demokrati, där rivaliserande syner på demokrati och olika försök att definiera och mäta demokrati presenteras. Därefter presenteras olika empiriska teorier om demokratisering, varvid bl.a. följande frågor ställs:

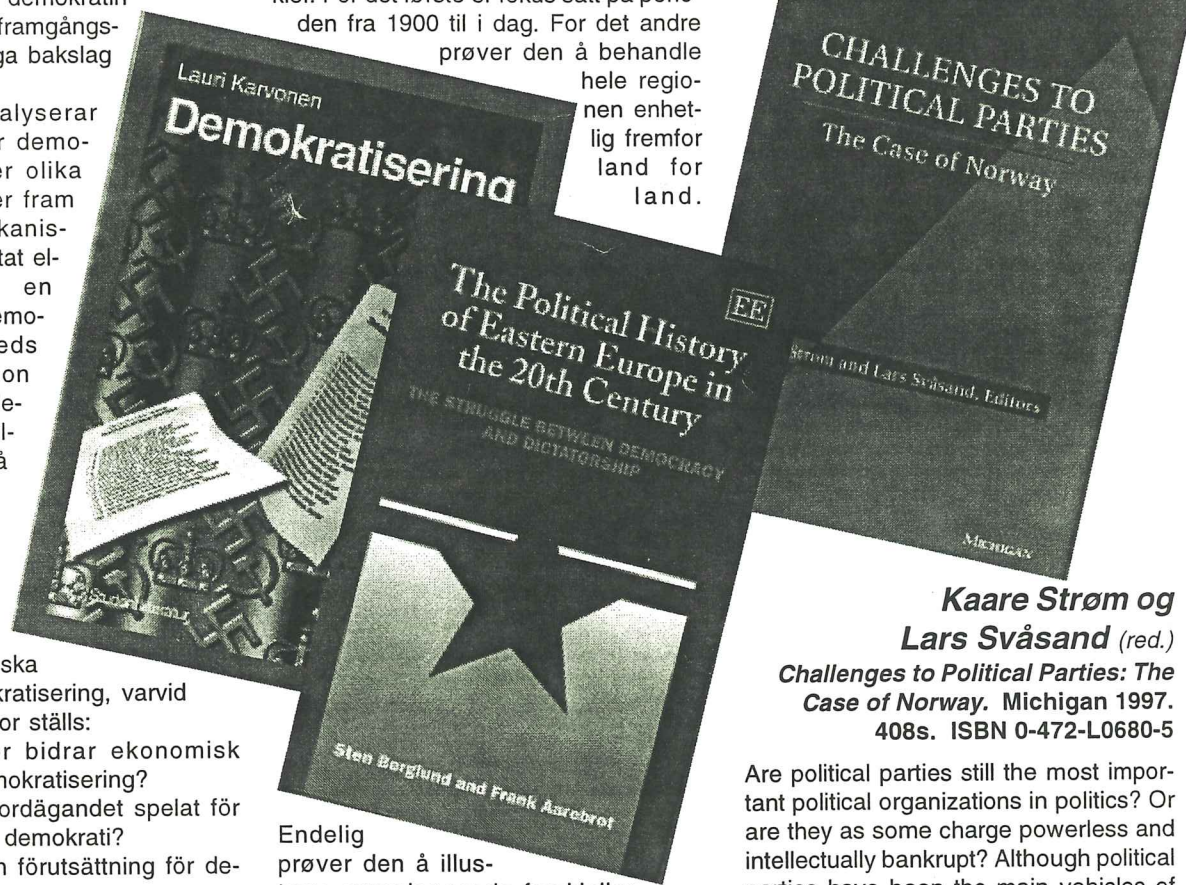
- hur och varför bidrar ekonomisk utveckling till demokratisering?
- vilken roll har jordägandet spelat för utvecklingen mot demokrati?
- är kapitalism en förutsättning för demokrati?
- hur bör övergången till demokrati ske?
- varför bidrar ett starkt civilt samhälle till demokratisering?
- vad spelar internationella faktorer för roll?

Boken är avsedd som lärobok för studerande i statsvetenskap i Norden. Dess centrala ambition är att porträttera empiriskt förankrad statsvetenskaplig forskning om demokratisering.

Sten Berglund og Frank Aarebrot

The Political History of Eastern Europe in the 20th Century. The Struggle Between Dictatorship and Democracy. (Cheltenham, Edward Elgar, 1997)

Demokratiets muligheter i sentral og østeuropa. Kan vi lære noe av historien? Denne boken har tre innfallsvinkler. For det første er fokus satt på perioden fra 1900 til i dag. For det andre prøver den å behandle hele regionen enhetlig fremfor land for land.

Kaare Strøm og Lars Svåsand (red.)

Challenges to Political Parties: The Case of Norway. Michigan 1997. 408s. ISBN 0-472-L0680-5

Are political parties still the most important political organizations in politics? Or are they as some charge powerless and intellectually bankrupt? Although political parties have been the main vehicles of mass politics during the twentieth century, their role in the twenty-first century is not at all clear. *Challenges to Political Parties: The Case of Norway* addresses these issues by examining the role of parties in Norwegian politics over the last twenty years. Because Norway has been a stable country with relatively few of the tensions present in other democracies, it is easier to see

forts. s. 2

Sten Berglund og Frank Aarebrot, forts. mellomkrigstiden, oftest uten at Nazi-Tyskland eller Sovjetunionen var den direkte utløsende faktor. En ny, om enn mindre optimistisk demokratibølge, kom etter den annen verdenskrig. Men denne bølgen ble brutalt stoppet av stormaktspolitikken. Yalta-avtalen ble gitt en "ensrettende" fortolkning etter at det ble klart for Stalin at hans drøm om et nøytralt, samlet Tyskland var en politisk umulighet. Forsøk på reformkommunisme under det sovjetiske hegemoni drøftes med et blikk på hvilken effekt slike reformforsøk har hatt på demokratiutviklingen etter Murens fall. I bokens avslutning drøftes dagens demokratier i lys av de ulike demokratiske erfaringer de ulike land har hatt i tidligere perioder.

Situasjonen for demokratisk stabilitet i østeuropa er på mange måter paradoksal. På den annen side er de nye demokratiske institusjonene dels preget av erfaringene fra mellomkrigstiden og dels preget av samtidige vestlige modeller. På den ene side har det meste av den betydelige samfunnsendring funnet sted under det sovjetiske hegemoniet. For statsvitene fører dette til mange paradokser. Hvis vi f.eks. postulerer at stabil demokratisering er avhengig av en rimelig stor og velutdannet middelklasse og av at befolkningen i alminnelighet har positive forventninger til staten som leverandør av sosiale ytelser oppstår et paradoks. Fremtredende forklaringer på demokratets sammenbrudd i mellomkrigstiden har nettopp vært fraværet av en slik middelklasse og mangel på positive forventninger til staten. Derimot hadde de kommunistiske maktapparater nettopp satsing på almenutdanning og almene sosiale ytelser høyt på sin dagsorden. Dersom en slik teori er korrekt, blir det følgelig paradoksal at mulighetene for dagens demokratier faktisk er avhengig av at kommunistene har lyktes i sin utdannings- og sosialpolitikk. I dagens østeuropeiske samfunn er slike tanker mildest talt kontroversielle.

Boken retter seg ikke først og fremst til spesialister på østeuropeiske forhold. Den er snarere et tilbud til alle dem som ønsker bakgrunn for det som skjer i dag.

Kaare Strøm og Lars Svåsand, forts. how parties in this environment are adapting to the many constraints of the modern world. The framework developed in this collection by a number of leading Norwegian and international social scientists sheds light on the strength of the party system worldwide. Norway, indeed, exhibits the same pattern observed elsewhere in the world. Voters are increasingly eschewing strong party identification and showing fickleness through vote-switching. There has been

a dramatic decline in political trust among the electorate, and contempt for politicians has become a prominent topic for the media. Yet the story also reveals the adaptability of the party system. Like entrepreneurs, parties are either adapting to meet voters' needs or new, more responsive parties are emerging to compete against entrenched, older organizations. The party system may be changing, but party government is likely to be the central form of democratic governments for some time to come.

Presentasjon av stab

Stipendiat Rune Ervik

(f 1962), frå Langevåg på Sunnmøre. Sambuar og far til to barn.

Eg avslutta hovudfaget på samanliknande politikk våren 1991. I oktober same året vart eg tilsett som forskingsassistent ved SEFOS der eg arbeidde på eit delprosjekt om fiskal velferd i Noreg, med Stein Kuhnle som prosjektleiar. Omfang, fordelingsverknader og den politiske diskusjonen kring slike velferdsordningar gjennom skattesystemet vart kartlagt og analysert gjennom dette arbeidet. Sidan september 1995 har eg vore stipendiat på eit treårig prosjekt om «den usynlige velferdsstaten: fiskal velferd og skatteutgifter i komparativt perspektiv». Prosjektet er finansiert med midlar frå NFR under programrådet Velferd og Samfunn. I dette doktorgradsprosjektet ser eg på korleis skatteutgifter i ulik grad blir brukt til å finansiere velferd i fleire land og kva årsaker som kan forklare denne variasjonen.

Eit døme kan illustrere kva vi forstår med omgrepet skatteutgift. Dersom eit politisk fleirtall ynskjer å stø leigetakarar på bustadmarknaden kan staten gje eit husleigetilskot som blir registrert som ein utgiftsauke på budsjettet. Ei alternativ løsning kan vere å gje eit skattefrådrag for husleigeutgifter. I dette tilfellet vil det ikkje bli registrert nokon utgiftsauke på dei offentlege budsjetta, men det er rimeleg å forvente, alt anna likt, at dei samla skatteinntektene til det offentlege blir redusert. Ordninga med skattefrådrag er her eit døme på ei skatteutgift. Uttrykket «skatteutgift» vert brukt for å få fram familieleikskapen med direkte offentlege utgifter.

Studien omfattar ei samanlikning av Danmark, Finland, Noreg, Storbritannia, Sverige, Tyskland og USA, dvs. statar som tradisjonelt blir klassifisert til å representere delvis ulike velferds-

modellar. Slik tradisjonell klassifisering tek ikkje omsyn til fiskal velferd eller det som blir kalla den usynlege delen av velferdsstaten, men er konsentrert om den synlege velferdsstaten slik den framstår gjennom direkte offentlege velferdsutgifter. Formuleringa «den usynlege velferdsstaten» viser mellom anna til det at slike skatteutgifter ikkje blir budsjettert i offentleg politikksamheng og at dei i liten grad blir del av det offentlege ordskifte om velferdsstaten. Gjennom å knyte saman den synlege delen av velferdsstaten med den usynlege velferdsstaten, slik dette prosjektet skal gjere, er det mogleg å rette opp denne forskingsmessige asymmetrien og fokusere på relasjonar mellom desse to systema av offentleg velferdspolitik.

Velferdsstat og sosialpolitikk i vid forstand har vore hovudinteressa mi heilt sidan hovudfagsarbeidet. Eg har tidlegare arbeidd med historisk sosialpolitikk, eit felt som er aktuelt i høve til mitt noverande prosjekt, fordi mykje av det vi i dag kan klassifisere som fiskal velferd vart etablert samstundes som den moderne inntektskattlegginga vart innført, dvs. i tidsperioden 1880-1920. Eg er og opptatt av dei utfordringane som dei nasjonale skattesystema i dag møter, både med omsyn til den økonomiske globaliseringa og i høve til miljøpolitiske krav om meir «grøne» skattar. Desse utfordringane treff velferdsstaten sitt finansieringsgrunnlag og målsettinga om eit omfordelende skattesystem som del av det normative grunnlaget for velferdsstaten.

Hovedfagstur

11. - 22. april drar 15 hovedfagsstudenter til Bosnia-Hercegovina. Professor Dzamal Sokolovic, vil være instituttets representant på turen. Målet med reisen er å få bedre innblikk i hva som skjer i dagens Bosnia, samt å knytte kontakter ved Universitetet i Sarajevo. Det er lagt opp til en omfattende møte- og foredragsplan for oppholdet. Tematikken for møtene vil dreie seg om mulighetene for demokrati og etnisk sameksistens i Bosnia-Hercegovina.

Innad i Bosnia har man innledet et samarbeid med SFOR-styrkene som tar seg av transporten og sikkerheten under meste-parten av besøket. Reiseruten er nøye planlagt og det er lagt inn besøk hos de norske SFOR-styrkene i Tuzla og ved den norske ambassaden i Sarajevo. Hoveddelen av programmet er lagt til Sarajevo der man, ved hjelp av professor Sokolovic, har utarbeidet en omfattende møteplan. Det er lagt opp til møter med ansatte og studenter på Universitetet i Sarajevo. Man vil særlig legge vekt på å få møte studenter ved universitetet. I tillegg kommer møter med ulike media og representanter for de politiske partiene. Det er også avtalt møter med representanter for Helsingforskomiteen og andre internasjonale organisasjoner som jobber med gjenoppbygging og fred i Bosnia-Hercegovina.

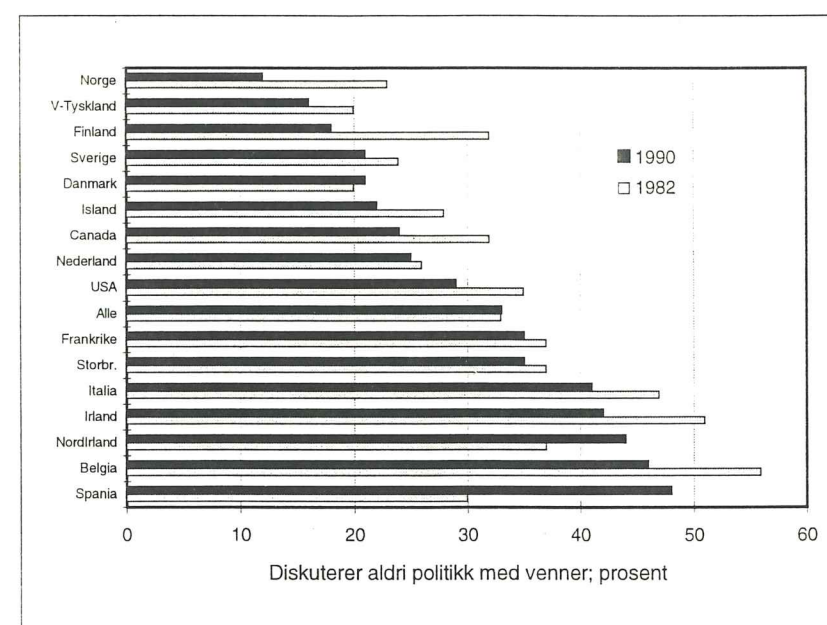
Notiser

Islands president Olafur Ragnar Grimsson og fru Gudrun Katrin Thorbergdottir besøkte Instituttet torsdag 13. februar, sammen med kong Harald og dronning Sonja.

Bakgrunnen for besøket var Grimssons ønske om å besøke instituttet som hans læremester i statsvitenskap, Stein Rokkan, bygde opp i Bergen. Han ble av instituttstyret Stein Kuhnle overrakt minneboken om Stein Rokkan som Per Torsvik redigerte i 1981: *Mobilization, Center-Periphery Structures and Nation-Building*, og dessuten en kunninggjøring av et tilbud om et tre måneders forskningsstipend for et opphold ved instituttet som

presidenten (blant annet): «Det var umåtelig interessant å få besøke Instituttet for sammenliknende politikk og få være med på den begivenhet som skjedde der. Som nevnt i min korte tale var min omgang med Stein Rokkan og samarbeidet med ham noe som var svært betydningsfullt for meg. I virkeligheten mer betydningsfullt enn det ved en slik anledning er mulig å få uttrykt med noen få

POLITISK DELTAKELSE

Likegyldighet og inaktivitet er motstykket til politisk handling. På samme måte som det å avstå fra å stemme i valg, kan også fraværet av politisk diskusjon fortelle noe om fremmedgjøring, avskjerming og frivillig distansering til viktige områder i samfunnet. Hvem som ikke deltar politisk og hvorfor de ikke gjør det, gjenstår det fortsatt mange svar på. Målt ved fraværet av politisk diskusjon er omfanget av politisk inaktivitet konstant fra 1981 og 1990. Hovedskillet i Europa går mellom det katolske Sør-Europa og det protestantiske Nord-Europa. Resultatene indikerer at nordmenn stadig diskuterer mer politikk, mens spanjolene stadig diskuterer mindre.

Denne spalten har tidligere gitt eksempler på variabler i den svært omfattende World Values Systems Surveys 1981 og 1990 som dekker totalt 43 land. Undersøkelsene gir muligheter for å sammenligne folks verdier, normer og holdninger. Tema som blir dekket i studien er bl.a. arbeidsliv, familie, venner, fritid, politikk, religion, meningen med livet samt spørsmål om både personlige og samfunnsmessige forhold. Det foreligger nå en samlet datafil for landene for begge tidspunkt.

DATA aktuelt

DataAktuelt formidler og kommenterer informasjon om nyere datatilbud. Foruten generell informasjonsverdi til våre lesere, håper redaksjonen at spalten også kan tjene som inspirasjon for studenter i deres arbeid med semesteroppgaver, essays, og hovedfagsoppgaver. DataAktuelt er et samarbeid med Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). Kontaktperson ved NSD er Gry Henriksen, tlf. 55 21 31 05, fax: 55 96 06 60. E-mail: gry.henriksen@nsd.uib.no. Kontaktperson ved Instituttet for sammenliknende politikk er førsteamanuensis Gunnar Grendstad, tlf: 55 58 94 86, FAX: 55 58 94 25. E-mail: gunnar.grendstad@isp.uib.no

ord. Jeg satte også stor pris på den stor-sinnede vennlighet overfor islandsk statsvitenskap som kom fram i tilbudet om et opphold for en islandsk forsker ved Instituttet for sammenliknende politikk. Jeg har allerede orientert lederne for statsvitenskap ved Islands Universitet om dette, og kommer til å gi universitetets rektor en formell beskjed i løpet av de nærmeste dagene.»

ECPR Research Sessions i Bergen i september 1997

European Consortium for Political Research (ECPR) arrangerer årets Research Sessions i Bergen 18-21. september. Vertskap er de to statsvitenskapelige instituttene: Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap og Institutt for sammenliknende politikk.

Tilsammen ca. 30 europeiske forskere og representanter for ECPR vil komme for å delta i forskningsmøtene. To forskningsgrupper skal diskutere nye prosjekter om henholdsvis «Institutional approaches to European integration: the dialogue between rationalist and historical approaches» og «Explaining decision-making in the EU», og et *roundtable* (under ledelse av Stein Kuhnle) vil diskutere «Survival of the European welfare state» med sikte på å redigere en bok på basis av kapittelutkast som blir presentert.

Møtene finansieres med støtte fra Norges Forskningsråd, Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Kavlis almennyttige fond, og instituttene. Den lokale organisasjonskomiteen består av Stein Kuhnle (ISP), Ivar Bleiklie (IAO) og Gerd Pettersen (ISP).

I det nye områdestyret for perioden 1.1.1997 til 31.12.2000 for Kultur og Samfunn, Norges Forskningsråd, møter Lars Svåsand som fast medlem og Stein Kuhnle som 3. varamedlem.

Per Selle er oppnevnt som SV- fakultetets representant i Rådet for CMI i perioden 1997-99.

Tor Skålnes tilsettes som førsteamanuensis ved sammenliknende politikk (utviklingsstudier) fra 1.8.1997.

Kaare Strøms engasjement som professor II, forlenges i tre år fra 1.10.1997.

Evy Martinessen er ansatt som vikar i ekspedisjonen frem til sommerferien.